

CUPRINS
(extras)

CAPITOLUL I . INTRODUCERE

CAPITOLUL II. C A M B I A

Secțiunea I. Considerații generale

Secțiunea II. Condițiile de fond și formă ale cambiei

Secțiunea III. Clauze cambiale

Secțiunea IV. Cambia în alb

Secțiunea V. Cambii defectuoase

Secțiunea VI. Reprezentarea cambială

Secțiunea VII. Transmiterea cambiei. Girul

Secțiunea VIII . Acceptarea cambiei

Secțiunea IX. Avalul

CAPITOLUL IV. BILETUL LA ORDIN

CAPITOLUL V. CECUL

CAPITOLUL VI. INCIDENTELE DE PLATĂ

CAPITOLUL VII. ACȚIUNILE

CAPITOLUL VIII. OBLIGAȚIUNILE

CAPITOLUL I INTRODUCERE

1. Considerații generale. De-a lungul timpului au existat mijloace de plată și de credit proprii vieții afacerilor, care au avut rolul de a satisface exigențele acesteia, inclusiv asigurarea celerității operațiunilor comerciale.

Dezvoltarea actuală a comerțului nu ar fi fost posibilă fără existența creditului, instrumentele cele mai frecvent întâlnite sunt titlurile comerciale de valoare cu natura lor dublă, de plată și de credit¹.

Instrumentele de plată și de credit aparțin unei categorii vaste, aceea a instrumentelor de plată scripturale

Un instrument de plată este mecanismul prin care se asigură executarea unei obligații de plată a unei sume de bani. Un instrument de credit este mecanismul care amână în timp plata datoriei, asigurând mobilizarea creditului și dând posibilitatea posesorului de a obține un titlu care să-i asigure realizarea creanței la scadență².

Trăsături caracteristice³

Din punct de vedere economic, creditul este o operațiune care se caracterizează printr-o prestație actuală a unei persoane, care se încrede în contraprestația viitoare a celui alt contractant. O caracteristică a creditului este aceea ca acesta poate circula dintr-un patrimoniu în altul, de pe o piață pe alta sau chiar dintr-o țară în alta.

Creditul îndeplinește o funcție care înlesnește tranzacțiile încheiate între comercianți sau necomercianți, acesta fiind un avantaj pe care îl oferă titlurile de credit⁴.

Faptul că titlurile de credit se caracterizează față de alte titluri folosite în raporturile juridice tocmai prin încorporarea creanței în titlu, adică încorporarea dreptului de creanță în document, doctrina a reținut, că titlurile de credit prezintă următoarele caracteristici: sunt constitutive, formale, literale și autonome.

Documentul care dă expresie titlului de credit are **caracter constitutiv**, în sensul că dreptul pe care îl exprimă este încorporat în titlu și nu există fără acesta. Prin urmare, dreptul poate să fie exercitat numai în temeiul înscrisului⁵, acesta ajungând să dobândească o valoare de hârtie-valoare, care poate fi obiect de proprietate, de drepturi reale, precum și de operații juridice.

Titlurile de credit sunt **formale**, în sensul că nașterea, existența, circulația, exercitarea sau valorificarea drepturilor patrimoniale depind de existența înscrisului ce le încorporează. Deci, este de reținut că titlul de credit este un *document*, concretizat într-un înscris, necesar pentru exercitarea dreptului pe care-l conține⁶.

Caracterul formal al acestora s-a impus ca o adaptare la necesitățile vieții comerciale, ceea ce a determinat, pe de o parte, standardizarea și simplificarea formelor cerute de

¹ Această dublă natură este proprie celor mai multe titluri, însă sunt, spre exemplu, titluri cărora le lipsește funcția de creditare, de aceea și înțelegem să folosim denumirea de titluri comerciale de valoare în detrimentul denumirii de titluri de credit

² D. Legeais, *Droit commercial et des affaires*, Editions Dalloz, Paris Armand Colin, 2003, pag. 317

³ În acest sens a se observa Vasile Luha, *Trăsături generale ale titlurilor de credit*, în R.D.C., nr. 7-8/1998, pag. 160-171.

⁴ I.N. Fișescu, *Curs de drept comercial*, vol. II, București, 1929, pag. 6

⁵ S.Cârpenaru, *Drept comercial român*, Editura ALL BECK, București, 2002, pag.49

⁶ A se vedea art. 2 din Legea nr. 58/1934

lege, iar pe de altă parte, stipularea unor sancțiuni grave în cazul existenței unor vicii de formă.

Literalitatea titlului de credit conferă certitudinea dreptului de creanță. Dreptul ce se pretinde a se fi creat prin titlu nu există decât în limitele în care este exprimat formal (scriptic) în document, fără a putea fi extins cu ajutorul probelor;

Dreptul înscris în document are caracter *autonom*, în sensul că emitentul titlului este obligat, nu în virtutea raportului fundamental pe baza căruia a fost emis, ci în temeiul semnării titlului, fiecare titular al documentului dobândind un drept de creanță autonom, iar nu derivat din cel al antecesorului său⁷. În consecință, indiferent de cauza care a determinat emiterea unui titlu de credit, obligația rezultând din titlu este independentă de aceasta²⁰. De altfel, necesitatea de a ușura circulația și de a proteja buna-credință a dobânditorilor succesivi a impus principiul conform căruia fiecare dobânditor primește un drept propriu și autonom, un drept originar bazat pe relația juridică dintre el și document.

Din acest motiv, așa cum am arătat mai înainte la derogările de la regulile dreptului civil, caracterul autonom al titlului de credit face ca cel ce dobândește un titlu de credit să dobândească un drept propriu, fără a i se putea opune excepții ce ar fi putut fi opuse dobânditorilor anteriori.

Scopul titlurilor comerciale de valoare.

Sub aspect economic titlurile comerciale de valoare îndeplinesc un rol important, atât ca instrumente de plată, cât și ca instrumente de credit⁸.

Ca instrument de plată, titlul de credit poate fi înmănat creditorului în locul sumei de bani datorate, iar ca mijloc de credit poate fi remis unei alte persoane, fie cu titlu de proprietate, fie cu titlu de gaj, în schimbul sumei de bani prevăzută în el, cu posibilitatea pentru cel care oferă suma de bani de a reține o parte din aceasta.

Titlurilor comerciale de valoare nu li se aplică următoarele reguli specifice titlurilor din dreptul civil: a) transmiterea titlului nu duce prin ea înseși la transmiterea dreptului de creanță, decât dacă se îndeplinesc formalitățile prevăzute de art. 1393 C. civ. (notificarea făcută debitorului sau acceptarea acestuia, constatată prin înscris autentic – formalități necesare la cesiunea de creanță); și b) *nemo plus juris ad alium transferre potest quam ipse habet* (dobânditorul titlului nu poate să primească mai multe drepturi decât avea cel de la care l-a dobândit).

Derogarea de la aceste reguli în materia titlurilor comerciale de valoare are drept urmare:

- a) asigură securitatea purtătorului titlului;
- b) facilitează circulația titlurilor care sunt ușor negociabile, care, este de altfel, ceea ce evidențiază cel mai bine scopul lor.

⁷ O Căpățînă, B.Ștefănescu, op.cit., pag. 75

⁸ Jacques Mestre, Marie-Eve Pancrazi, Droit commercial, L.G.D.J, 26-e édition, Paris, 2003, pag. 709.

CAPITOLUL II C A M B I A

CONSIDERAȚII GENERALE

Noțiune. Cambia poate fi socotită ca „specie juris”, una dintre cele mai rafinate specii ale spiritului juridic.

Făcând referire la titlurile de credit și ținându-se cont specificitatea acestora, a fost creat un sistem propriu de norme juridice specific și potrivit titlurilor de credit la ordin, numit **drept cambial**.

Dreptul cambial s-a desprins din dreptul privat, devenind un drept autonom ce conține atât elemente de drept material și procedural de natură comercială și civilă cât și referiri la dreptul public⁹.

În ceea ce privește sfera de aplicare a dreptului cambial, aceasta este strict determinată de validitatea titlului cambial și a obligației cambiale.

Cambia a cunoscut o dezvoltare care s-a desfășurat în mai multe etape, adică au existat mai multe epoci pe parcursul cărora cambia s-a perfecționat. Mulți dintre scriitorii nu au căzut de acord cu privire la numărul și timpul cât durează aceste epoci, dar toți au admis existența acestora.

Ceea ce a fost acceptat de majoritatea, este diviziunea lui Kuntze¹⁰, potrivit căreia: O primă etapă a fost cea italiană, cea de-a doua epocă este cea franceză, deoarece ordonanța franceză din 1762 a influențat la dezvoltarea principiilor cambiale, iar ultima epocă este cea germană, aceasta impunându-se tuturor națiunilor.

În privința legislației române, aceasta este reprezentată de traducerea articolelor din codul de comerț italian care la rândul acestuia este influențat de sistemul german.

Deși întocmirea titlului cambial este sub forma unui act sub semnătură privată, acesta are un caracter executor, însemnând că astfel, se dă posibilitatea valorificării directe a creanței cambiale printr-o procedură de executare și fără a mai fi nevoie să existe o procedură juridică de constituire a unui titlu executor obținut prin hotărâre judecătorească.

Funcții¹¹. Cambia îndeplinește următoarele funcții de natură economică¹²:

a. cambia este un *procedeu tehnic – juridic de schimb* în materie monetară;

b. cambia este un *instrument de credit* datorită faptului că plata se face la o anumită scadență.

Dacă prestațiile reciproce ar fi executate concomitent, comercianții ar fi dezavantajați, deoarece cumpărătorul ar fi nevoit să strângă o sumă importantă de bani pe care să nu o utilizeze până la apariția unei ocazii la care să cumpere convenabil, iar vânzătorul ar dobândi o sumă de bani pe care nu ar putea să o folosească întotdeauna imediat.

De multe ori cambia înlocuiește numerarul, primitorul putând încasa cambia imediat sau o poate credita în cont pentru ziua scadenței. Titlul de credit este încorporat în titlul (cambie) care conține un drept autonom, strâns legat de document, dat fiind faptul că scopul cambiei este ca plata să se facă la scadență ori să acopere sau garanteze pentru

⁹ Radu Economu, Manual practice de drept cambial, Ed. Lumina Lex, București 1996, pag. 8

¹⁰ A se vedea Wechselrecht, în Endemann's, Handbuch, vol. IV, partea a 2-a, 1884

¹¹ D. Gălășescu-Pyk, Cambia și biletul la ordin, vol. I, Tiparul universitar, București, 1939, pag. 41 și urm.

¹² Petru V. Pătrășcanu, op. cit., pag. 20 și 21.

cazul când partea nu și-ar îndeplini obligația.

De asemenea, cambia reprezintă un instrument de credit și pentru că aceasta implică acordarea unui termen în favoarea debitorului fiind privită ca un efect de comerț (un efect negociabil)¹³;

c. cambia este un *instrument de plată*. Persoana care consimte să facă credit contractantului nu trebuie să apeleze în mod obligatoriu la oficiile unei bănci pentru a sconta o cambie sau un bilet la ordin emis de debitorul său pentru a-și putea procura fondurile cu care are de făcut o plată, ci poate trage o cambie asupra debitorului său și pe care o predă propriului său creditor.¹⁴

Cambia fiind un instrument de plată, prezintă următoarele avantaje: transmiterea este simplă și rapidă datorită faptului că se transmite prin gir; acceptarea cambiei de către tras oferă certitudinea realizării intereselor beneficiarului; trasul nu poate opune nici o excepție purtătorilor succesivi ai titlului; ea oferă garanția solidarității giranților;

Chiar dacă cambia are unele avantaje, aceasta nu poate înlocui efectiv moneda. Plata prin transmitere de cambii prezintă și un dezavantaj, acela că apare o oarecare dificultate cu privire la cuantumul diferitelor datorii care nu coincid întotdeauna și nici scadențele lor, posesorul fiind nevoit, ca pentru obținerea plății, să aștepte scadența.

CONDIȚIILE DE FOND ȘI FORMĂ ALE CAMBIEI

A. Condiții de fond

Caracteristici generale. Legea nr. 58/1934 nu cuprinde dispoziții cu privire la condițiile de fond, așadar se vor aplica regulile din dreptul comun în materia actelor juridice prevăzute de art. 948 C.civ., dar cu unele distincții.

Potrivit art. 7 din Legea nr. 58/1934, dacă o cambie poartă semnături ale unor persoane incapabile de a se obliga prin cambie, semnături false sau semnături ale unor persoane imaginare ori semnături care pentru orice alt motiv nu ar putea obliga persoanele care au semnat cambia sau în numele cărora ea a fost semnată, obligațiile celorlalți semnatori rămân totuși valabile. Așadar, din această lege se pot trage mai multe concluzii, și anume:

- că actele de comerț, ca acte de dispoziție, nu pot fi făcute de către minori ori de către pusul sub interdicție;
- că încălcarea acestei reguli se sancționează cu nulitatea relativă ce poate fi invocată de moștenitorii și creditorii incapabilului ori de reprezentantul său legal; și
- că celelalte obligații sunt considerate valabile în continuare, dat fiind faptul că funcționează regula autonomiei obligațiilor.

B. Condiții de formă

Generalități. Pentru a exista și a fi eficace, cambia trebuie să îndeplinească forma cerută de lege, iar voința părților să fie exprimată într-un mod clar și neechivoc. Aceste condiții de formă reprezintă garanții în relațiile comerciale, asigurând pe creditorul cambial, a cărei bună credință este prezumată, de posibilitatea pe care acesta o are de a-și realiza creanța cambială simplu și eficace¹⁵.

¹³ Ion Dogaru, Lucian Săuleanu, Armand Calotă Ponea, op.cit., pag. 21

¹⁴ Petru V. Pătrășcanu, op. cit., pag.21

¹⁵ Radu Economu, op.cit., pag. 19

Caracterul solemn și formal al cambiei rezidă în nevoia de circulație a titlului de la un purtător la altul, cel mai adesea aceștia neavând posibilitatea să cunoască raportul juridic fundamental, originar¹⁶.

Obligația cambială nu poate face ca natura titlului cambial să varieze în funcție de împrejurările în care s-a emis, având în vedere că aceasta este formală, abstractă și independentă de orice raport juridic dintre părți, chiar și de cauza care i-a dat naștere. Așadar, dacă se emite o cambie pentru acoperirea unei datorii dintr-un alt raport juridic, se înțelege că debitorul a urmărit să creeze un nou raport cambial.

Condițiile de formă sunt exprimate în necesitatea unui înscris și a unor mențiuni obligatorii¹⁷, caracterul formal al cambiei nu implică în mod automat o cauză, fiind suficientă promisiunea pentru plata sumei.

Cambia cuprinde fie obligația de a plăti, fie obligația de a face ca un altul să plătească la scadență suma stabilită. Cambia care cuprinde obligația de a face ca un altul să plătească la scadență suma stabilită se numește *trată*.

Dacă suntem în prezența unei cambii care conține clauza *la ordin*, datorită efectului formal al său, semnatarul se obligă nu numai față de beneficiarul din momentul emisiunii ei, în același timp, direct și anticipat, el se obligă față de orice persoană care, la scadență, este posesorul titlului. De aici se trage concluzia că terțul posesor este atât *ayant-cause* al girantului, cât și *titularul unui drept propriu*, care nu poate fi afectat de faptele girantului¹⁸.

TRANSMITEREA CAMBIEI

GIRUL¹⁹

Aspecte generale. Proprietatea cambiei, cu toate garanțiile și drepturile ce decurg din aceasta se transmite prin gir, giranții fiind solidari răspunzători de acceptare a cambiei și de plata la scadență a acesteia.

Girul este acel act juridic prin care posesorul cambiei, numit girant, transmite altei persoane, numită giratar, toate drepturile izvorâte din titlu, sens în care trebuie dată o declarație scrisă și semnată pe titlu și predat titlul către giratar²⁰.

Așadar, girul este, în ultimă instanță, modul de transmitere a cambiei prin remiterea titlului cu o mențiune scrisă anume, formal, în acest sens pe spatele titlului. Din această cauză se folosește și denumirea de „*andosament*”.

Potrivit regulamentului de la Haga, girul este ordinul pe care primitorul cambiei îl dă emitentului sau trasului pentru a plăti unei alte persoane, suma la scadență și la locul arătat în cambie, acesta fiind un act scriptural accesoriu. Girul poate fi scris pe cambia originală, pe o copie sau pe prelungirea unei cambii.

Cel care transmite cambia prin gir, se numește girant, iar cel care primește cambia prin gir, se numește girator.

¹⁶ N. Jac Constantinescu, op. cit., pag. 11.

¹⁷ În acest sens a se observa și Clara Ștefan, Emanuela Casandra, Drept cambial. Aspecte teoretice și practice. Condițiile de formă ale cambiei, în R.D.C. nr. 3/1999, pag. 103-109.

¹⁸ Ion Dogaru, Lucian Săuleanu, Armand Calotă Ponea, op.cit., pag. 23

¹⁹ Radu Economu, Circulația cambială prin gir, R.D.C. nr. 2/1995, pag. 95 și urm.

²⁰ Stanciu D. Cărpenaru, op. cit. pag. 484.

Proprietarul, girantul formal, dobândește cambia în virtutea girului, nefiind obligat să restituie cambia adevăratului proprietar, decât în caz de rea credință sau de greșeală gravă ce a fost săvârșită în dobândirea acesteia²¹.

Atunci când se transmite proprietatea cambiei, se transmit și toate drepturile ce derivă din cambie, dar este de reținut că girul nu transmite drepturile pe care le-ar avea girantul, ci acele drepturi care rezultă din cambie.

Fiind un titlu la ordin, cambia circulă din mână în mână cu ajutorul ordinului scris pe dosul documentului numit *ordin-gir* sau, cum s-a reținut andosament. Rostul girului este de a transmite proprietatea cambiei.

Așadar, girul este un mijloc specific de transmitere a cambiei prin care giratarul dobândește un drept propriu și autonom, fără a fi necesară notificarea debitorului cambial²².

AVALUL

Noțiune. Plata unei cambii poate fi garantată prin aval, avalul fiind scris pe cambie și semnat de cel care-l dă.

Avalul este exprimat prin cuvintele “pentru aval” sau alte expresii echivalente. Potrivit art. 34 alin. 3 din Legea nr. 58/1934, avalul poate fi făcut și prin simpla semnare de către avalist pe fața cambiei, cu excepția cazului în care semnătura este a trasului sau a trăgătorului.

Prin aval se poate garanta plata întregii sume sau numai o parte din suma de bani menționată în cambie²³.

Avalul nu poate fi făcut după dresarea protestului pentru neplată sau după expirarea termenului prevăzut pentru protest.

Așadar, avalul este actul juridic prin care o persoană, numită avalist, se obligă să garanteze obligația asumată de către debitorul cambial, numit avalizat²⁴ sau altfel spus avalul actul prin care o persoană „garantează plata cambiei”¹⁹.

Persoana care dă avalul se numește avalist iar persoana garantată se numește avalizat.

Avalistul nu participă la actele de transmitere a titlului, acesta intervenind decât pentru a mări încrederea care se va acorda titlului. Avalistul se obligă solidar la plată, prin garantarea uneia din obligațiile ce formează lanțul cambial.

Condițiile de valabilitate.

Pentru a fi valabil, avalul trebuie să fie înscris pe fața cecului, prin înscrierea uneia din formulele „aval”, “pentru aval”, “pentru garanție” sau altă expresie echivalentă, urmată de semnătura avalistului sau a împuternicitului său²⁵.”

Avalul poate fi dat atât de un terț cât și de unul din semnatarii cambiei, astfel trasul,

²¹ Vivante, op.cit., 1123

²² Și beneficiarul unei cambii transmisă prin succesiune dobândește toate drepturile cambiale (Cas. II, dec. din 2 aprilie 1927, Pandectele săptămânale, pag. 615).

²³ Silvia Condor –Cristea, Considerații privind avalizarea cambiei, R.D.C. nr. 3/1995, pag. 45 și urm.

²⁴ Stanciu D. Cârpenaru, op. cit. pag. 494.

¹⁹ Tudor R. Popescu, op.cit., 1975 pag.268

²⁵ Normelor-cadru ale Băncii Naționale a României nr. 6/08.03.1994 privind comerțul făcut de societățile bancare și celelalte societăți de credit cu cambii și bilete la ordin, pe baza Legii nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, modificată prin Legea nr. 83/1994

fiind un terț atâta timp cât nu a acceptat cambia, acesta poate avaliza pe oricare dintre debitorii cambiali.

Trăgătorul sau oricare dintre giranți își asumă o obligație directă prin avalul dat în favoarea trasului acceptant, iar purtătorul cambiei poate exercita împotriva lui acțiunea cambială directă, fără a mai fi obligat la îndeplinirea formalităților ce sunt necesare la conservarea acțiunii de regres.

Valabilitatea avalului este condiționată de valabilitatea formală a obligației garantate, așadar în cazul în care obligația garantată este nulă pentru că îi lipsește vreuna din condițiile esențiale formale, atunci și avalul este considerat fără valoare. În cazul în care obligația principală nu este valabilă datorită altor cauze decât cele care privesc condițiile de formă, atunci avalul este considerat valabil, producând efecte cambiale.

Avalul se dă pe cambie ori pe adaosul acesteia (allonge), pe un duplicat ori pe o copie de pe titlu și poate fi redactat de mână cu pixul, cu cerneală, chiar de avalist sau de o altă persoană, dactilografiat sau imprimat cu o șampilă. Însă, în orice situație este obligatoriu ca formula de avalizare să fie urmată de semnătura manuscrisă a avalistului²⁶.

În cazul în care avalul este exprimat separat, pe un alt înscris, acesta poate fi interpretat cel mult ca o fidejusiune supusă regulilor dreptului comun²⁷.

Avalul rezultă din inserarea formulei "*pentru aval*" ori "*pentru garanție*" sau "*pentru fidejusiune*".

Cu privire la aceste formule, instanța are dreptul de a deduce avalul din termenii întrebunțați de cel obligat în acest sens: obligațiunea de a garanta plata unei cambii nefiind supusă de lege unei formule sacramentale, poate fi dedusă de instanța de judecată din formula "*pentru aval*" sau din alți termeni care să conțină, implicit, ideea de garantare a plății. În speță, instanța de judecată a fost îndreptățită să constate și să decidă că, prin cuvântul "*acceptat*" urmat de semnătură, banca a înțeles să se oblige să garanteze plata cambiei, dar ca bilet la ordin, iar nu să primească situația mai grea, aceea de codebitor sau de tras care acceptă obligațiunea de a plăti o poliță sau trată²⁸.

De asemenea, avalul poate fi dat și numai pentru o parte din suma prevăzută în cambie, dar acesta nu se poate da sub condiție și nu se poate stipula lipsa de solidaritate sau beneficul de discuțiune

Cu privire la elementele fundamentale ale datoriei garantate, acestea nu pot fi modificate prin aval

Un aval trebuie să arate în favoarea cui a fost dat, dacă nu se precizează persoana în folosul căreia s-a dat, funcționează prezumpția legală absolută că s-a dat în favoarea trăgătorului.

Făcând referire la această situație, cazul avalului fără indicarea beneficiarului, există următoarea decizie a Curții de Casație Franceză²⁹: "avalul dat pe o cambie fără indicarea beneficiarului este prezumat irefragabil că este dat în favoarea trăgătorului".

Avalul poate fi dat printr-o simplă semnătură a avalistului pusă pe fața titlului, cu condiția ca semnătura respectivă să nu aparțină trăgătorului, trasului sau acceptantului. Atunci când avalul este dat pe spatele titlului, pentru a nu se confunda cu girul, este necesară pe lângă semnătura avalistului și adăugarea unei formule de genul: "*pentru aval*" sau "*pentru garanție*".

²⁶ A se vedea sursă internet: www.spi-romania.eu

²⁷ Radu Economu, op. cit., pag. 93.

²⁸ Curtea de Casație, dec. nr. 1557/1923, în "Practică judiciară în materie comercială", pag. 89

²⁹ Curtea de Casație Franceză, decizia din 29 octombrie 1979, în Tribuna economică, pag. 294

Simpla semnătură dată pe spatele cambiei nu valorează aval dacă nu este însoțită de una din formele arătate.

„Potrivit legii cambiei, simpla semnătură de pe o cambie, fără nici o altă arătare, poate constitui un aval, dar numai dacă este însoțită de expresia "pentru aval" sau orice altă formulă echivalentă, o asemenea semnătură constituie un aval oriunde s-ar găsi ea pusă, fie pe față, fie versoul cambiei. Dacă, însă semnătura de pe cambie se găsește pe verso și nu este însoțită de cuvintele "pentru val" sau orice altă formulă echivalentă, ea nu poate fi socotită ca aval, deoarece nu întrunește condițiile cerute de lege în acest sens”³⁰.

În cazul în care avalistul plătește cambia, el se subrogă în toate drepturile posesorului printr-o subrogare legală..

Cu privire la garanție, dat fiind faptul că cel ce dă avalul este un fidejutor cambial, funcționează regulile de la fidejusiune, dacă ele nu contravin regulilor comerciale ale avalului. Așa se și explică dreptul avalistului la cauțiune de la debitorul garantat; dreptul său de a se libera de garanția sa, dacă nu poate intra în drepturile, ipotecile și privilegiile creditorului, datorată acestuia etc.

Cu privire la capacitatea de a da aval, aceasta o are orice persoană care se poate obliga valabil cambialmente.

³⁰ Curtea de Casație, dec. nr. 813/1940, în "Practică judiciară în materie comercială", pag. 89

CAPITOLUL IV BILETUL LA ORDIN

Noțiune³¹. Biletul la ordin are o structură foarte apropiată de aceea a cambiei și îndeplinește aceleași funcții economice.

Biletul la ordin este un titlu de credit, sub semnătura privată, care implică două persoane în procesul creării sale: subscriitorul sau emitentul și beneficiarul. Titlul este creat de subscriitor sau emitent în calitate de debitor, acesta obligându-se să plătească o sumă de bani fixată, la un anumit termen sau la prezentare unei alte persoane, denumită beneficiar, care are calitatea de creditor. Într-un bilet la ordin plătit la vedere sau la un anumit timp de la vedere, se poate stipula că această sumă va produce dobânda. În orice alt bilet la ordin, această stipulație se socotește nescrisă. Dobânda trebuie să fie arătată în biletul la ordin. Dacă nu este arătată o altă dată, dobânda curge de la data emisiunii biletului la ordin

Biletul la ordin la vedere este plătit la prezentare, acesta trebuind să fie prezentat spre plată în termen de un an de la data sa.

Biletul la ordin este titlul comercial de valoare care constă într-un înscris prin care o persoană (emitentul) se obligă să plătească altei persoane (beneficiarului) ori la ordinul acesteia din urmă, o sumă de bani la scadența stabilită. Este deci înscrisul prin care subscriitorul se obligă a plăti direct o anumită sumă creditorului sau la ordinul acestuia.

Scadența biletului la ordin³²

Scadența este termenul la care biletul la ordin este exigibil și trebuie plătit

Scadența trebuie să fie certă, adică să indice cu precizie ziua sau termenul maxim în interiorul căruia creditorul trebuie să se prezinte la plată, pentru a nu obliga pe debitor să păstreze suma de plată fără limită de timp.

Scadența la vedere, e socotită la data corespunzătoare din luna în care plata trebuie să fie făcută.

Dacă nu este o dată corespunzătoare, scadența va fi în ultima zi a acestei luni.

Dacă scadența este la un anumit timp de la data emiterii, ea poate fi exprimată în zile, săptămâni, luni și ani de la data emiterii. Dacă scadența este fixată la începutul, la mijlocul sau la sfârșitul lunii, prin aceste termene se vor înțelege prima, a cincisprezecea sau ultima zi a lunii.

În cazul în care scadența este fixată pe luni, prin expresii ca “trei luni de la data...”, scadența se calculează fără a ține seama de variația numărului de zile calendaristice ale fiecărei luni. Scadența va avea loc în ziua calendaristică corespunzătoare lunii stabilite.

Când un bilet la ordin este scadent într-un anumit an sau peste un an sau peste un număr de ani, atunci scadența va fi în ziua și luna anului indicat, care vor corespunde numărului zilei și lunii emiterii.

Când un bilet la ordin este plătit la o zi fixă într-un loc unde calendarul este deosebit de acela al locului de emisiune, data scadenței se consideră făcută după calendarul locului de plată.

Posesorul biletului la ordin plătit la o zi fixă sau la un anumit termen de la data emiterii sau de la vedere trebuie să ceară debitorului plată fie în ziua în care este plătit biletul, fie în una din cele două zile lucrătoare care urmează zilei plății.

³¹ www.info-legal.ro

³² www.contabilitate.ablog.ro

Daca în intervalul celor doua zile lucrătoare admise pentru amânarea plății peste ziua scadenței intervine o sărbătoare legala de o zi sau mai multe, numărul de zile reprezentând sărbătoarea legala se adăuga toleranței de doua zile lucrătoare menționate.

Biletele la ordin cu alte scadențe sau cu scadențe succesive sunt nule.

Posesorul biletului la ordin trebuie să prezinte titlul la scadență, la locul și adresa indicate pentru plată. Plata va fi cerută la locuința debitorului persoana fizică sau la sediul principal al debitorului persoană juridică.

O prezentare ce este făcută în stradă nu fi considerată valabilă, o astfel de prezentare neputând autoriza dresarea protestului pentru neplată.

În cazul în care locuința sau sediul debitorului nu poate fi găsit, atunci posesorul trebuie să ceară plata la ultimul domiciliu cunoscut sau sediu al debitorului. În situația în care nici prin acest mijloc debitorul nu este găsit, atunci se va dresa un “protest în vânt”.

În situația în care biletul la ordin nu este prezentat spre plata în termenul fixat, orice debitor are dreptul de a consemna suma la Casa de Economii și Consemnațiuni sau la alta instituție abilitată cu efectuarea acestor operațiuni, pe cheltuiala și riscul posesorului biletului la ordin. Recipisa se va depune la judecătoria locului de plată, prin aceasta, debitorul eliberându-se de obligația de plată pe care o avea față de beneficiarul biletului la ordin.

Asemănări cu cambia. Între cambie și biletul la ordin există asemănări, motiv pentru care ambele sunt reglementate prin aceeași lege, respectiv Legea nr. 58/1934, dar biletul la ordin se deosebește de cambie numai prin faptul că, pe când la cambie intervin trei persoane (trăgătorul, trasul și beneficiarul), în cazul biletului la ordin intervin doar două persoane (emitentul și beneficiarul). Cambia reprezintă genul, iar biletul la ordin – specia.

Cambia în care emitentul și trasul este aceeași persoană se consideră că este o trată (bilet la ordin). Aceasta însă numai cu condiția ca locul emiterii să fie deosebit de cel al plății³³.

„O cambie trasă în folosul trăgătorului, care cuprinde simpla obligație de a plăti, este, în realitate, un bilet la ordin, urmând deci să poarte numai semnătura aceluia care trebuie să plătească (debitorul) nu și semnătura trăgătorului care, într-o asemenea cambie, întrunește două calități: pe cea de trăgător cât și pe cea de primitor (beneficiar). Semnătura trăgătorului ar fi necesară numai când acesta, în loc să ceară achitarea cambiei, ar negocia-o”³⁴.

Ca și în cazul cambiei, biletul la ordin presupune existența unui raport juridic fundamental (spre exemplu, s-a încheiat un contract de vânzare-cumpărare de mărfuri, iar pentru plata prețului la o anumită scadență, cumpărătorul emite un bilet la ordin).

Biletul la ordin implică o recunoaștere a datoriei, adică emitentul are calitatea de debitor și prin emiterea titlului se obligă la plata unei sume de bani, iar beneficiarul are calitatea de creditor.

Condiții de formă

Mențiunile obligatorii pe care trebuie să le îndeplinească biletului la ordin sunt:

a. denumirea de bilet la ordin; trebuie ca această denumire să fie menționată expres în cuprinsul titlului

b. promisiunea necondiționată de a plăti o sumă de bani determinată; promisiunea trebuie să fie fermă și necondiționată și exprimată cu cuvintele “voi plăti” sau alte expresii similare.

³³ Curtea de Casație, dec. nr. 1159/1926, în ”Practică judiciară în materie comercială”, pag. 83

³⁴ Curtea de Casație, dec. nr. 288/1928, în ”Practică judiciară în materie comercială”, pag. 83

c. indicarea scadenței; dacă nu se indică o scadență, plata se va face la vedere;

d. indicarea locului plății; dacă nu se indică locul plății, acesta va fi considerat locul unde biletul la ordin a fost emis;

Atunci când în biletul la ordin nu este arătat locul plății, ca loc de plată și ca domiciliu al emitentului se consideră locul de emisiune. În consecință, protestul făcut la acest loc este valabil³⁵.

„Protestul de neplată trebuie făcut la locul indicat în cambie pentru plată sau, în lipsă, la domiciliul debitorului presupus ca loc de plată convenit între părți. Neîndeplinirea acestei formalități atrage nulitatea protestului, nulitatea virtuală care rezultă din însăși nesocotirea dispozițiilor legii”³⁶.

e. numele persoanei căreia sau la ordinul căreia trebuie făcută plata

f. data și locul emiterii; dacă nu se prevede locul emiterii, se va considera că acesta este locul arătat lângă numele emitentului;

Dacă data nu este pusă, atunci biletul la ordin este nul. El poate avea valoarea unei promisiuni de plată însoțită de clauza ”la ordin”³⁷.

g. semnătura emitentului; titlul trebuie să poarte semnătura personală a emitentului.

Dat fiind faptul că „girul este ordinul dat emitentului de beneficiarul biletului la ordin, pentru achitarea creanței în mâinile persoanei care îi trimite titlul, primul gir trebuie să fie al persoanei trecute în bilet ca beneficiar. În cazul când primul beneficiar rămâne în stăpânirea biletului la ordin, semnătura pe versoul biletului a unei persoane străine de raportul cambial nu constituie un gir. Ea nu poate fi socotită nici ca un aval, căci, în acest caz, semnătura trebuie însoțită de mențiunea ”pentru aval” sau de o formulă echivalentă, ori să fie trecută pe fața cambiei”³⁸.

În cazul în care lipsește una din mențiunile arătate mai sus, titlul nu va avea valoarea unui bilet la ordin, cu excepția cazurilor prevăzute expres de lege³⁹:

- se va considera că biletul la ordin a cărui scadență nu este arătată este plătitibil “la vedere”;

- dacă lipsește locul plății, urmează ca plata să se facă la locul emiterii titlului. Dispozițiile ce reglementează cambia în privința girului, scadenței, plății, protestului se aplică și biletului la ordin.

Potrivit art. 106 din Legea nr. 58/1934 sunt aplicabile biletului la ordin, în măsura în care nu sunt incompatibile cu natura acestui titlu, dispozițiunile relative la cambie, privind: girul (art. 13 - 23), scadența (art. 36 - 40), plata (art. 41 - 46), acțiunea sau executarea cambială (art. 47), și regresul în cazul de neplată (art. 48 - 55 și 57 - 65), protestul (art. 66 - 73), plata prin intervențiune (art. 74 și 78 - 82), copiile (art. 83 și 86), alterările (art. 88), prescripțiunea (art. 94), zilele de sărbătoare legală, calendarul termenelor și inadmisibilitatea termenului de grație (art. 95 - 98), subscrierea prin punere de deget (art. 99), acțiunea decurgând din îmbogățire fără cauză (art. 65), anularea și înlocuirea titlului (art. 89 - 93).

De asemenea sunt aplicabile biletului la ordin dispozițiile privind cambia plătită de un

³⁵ Curtea de Casație, dec. nr. 387/1919, în ”Practică judiciară în materie comercială”, pag. 91

³⁶ Curtea de Casație, dec. nr. 1006/1926, în ”Practică judiciară în materie comercială”, pag.91

³⁷ Curtea de Casație Franceză, decizia din 7 noiembrie 1979, în Tribuna economică, ”Economia de piață, instituții și mecanisme”, vol. V-VI, București, 1992, pag. 282

³⁸ Curtea de Casație, dec. nr. 220/1941, în ”Practică judiciară în materie comercială”, pag. 88

³⁹ Ion Turcu, Dorina Pașca, Utilizarea biletului la ordin în alb în practica bancară, R.D.C. nr. 10/1998, pag. 20 și urm.

terț sau într-o altă localitate decât aceea a domiciliului trasului (art. 4 și 30), clauza prin care se stabilește dobândă (art. 5), deosebirile în indicarea sumei de plată (art. 6), efectele unei semnături puse în condițiunile arătate la art. 7, efectele semnăturii unei persoane care semnează fără a avea mandat în acest sens sau depășind mandatul primit (art. 10) și cambia în alb (art. 12).

Și dispozițiile cu privire la aval se aplică biletului la ordin, în cazul prevăzut de ultimul alineat al art. 34, dacă avalul nu arată pentru cine a fost dat, el se consideră dat pentru emitent.

CAPITOLUL V CECUL

CONSIDERAȚII GENERALE

Natură juridică. Alături de cambie și biletul la ordin, cecul este considerat ca un titlu de credit sau un instrument de plată (potrivit literaturii juridice în materie). Au existat mai multe opinii privitoare la natura juridică a cecului, astfel pentru a fi eliminate interpretările privitoare la acest aspect precum și pentru a permite utilizarea sa corectă, Banca Națională a României a precizat în pct. 2 din Normele Cadru nr. 7/1994 faptul că "cecul este un instrument de plată...". Însă, includerea cecului în categoria titlurilor de credit se datorează unor operațiuni și principii asemănătoare celor care guvernează cambia și biletul la ordin⁴⁰. Diferențele dintre cec și cambie sau bilet la ordin au fost identificate chiar din primele momente ale legiferării acestui instrument de plată⁴¹.

Cecul, ca instrument de plată, instituie posibilitatea deținătorului de a efectua plăți, fără numerar, în baza unui disponibil preconstituit la o instituție bancară ce, anterior, i-a pus la dispoziție suportul material emis în conformitate cu Normele cadru nr. 9/1994⁴².

Fiecare persoană care își cunoaște drepturile și îndatoririle de la început poate să efectueze toate operațiunile legate de acest instrument, în nume propriu

Ceea ce este distinct între un cec și o cambie, sunt aspectele referitoare la faptul că emiterea unui cec se face numai dacă trăgătorul are un disponibil bănesc la bancă și dacă există între tras și trăgător o convenție.

Cecul se deosebește de cambie deoarece:

- nu este faptă de comerț obiectivă;
- este folosit ca instrument de plată
- în calitate de tras poate fi indicat doar de o bancă
- plata se face la prezentare.

În circuitul de plată prin intermediul cecului sunt implicate trei subiecți denumiți: trăgătorul, trasul și beneficiarul⁴³.

Din punct de vedere comercial, trăgătorul este cumpărătorul sau beneficiarul prestării unui serviciu (debitorul), trasul este banca ce urmează să plătească suma înscrisă pe cec, beneficiarul având rolul de vânzător.

Condiții speciale de emitere a cecului

Condițiile ce trebuie întrunite cumulativ, în sensul permisiv de efectuare a operațiunii, pentru a realiza plata prin intermediul cecului reprezintă, pe de o parte preconstituirea unui disponibil în administrarea trasului, iar pe de altă parte convenția dintre tras și trăgător privind emiterea de cecuri⁴⁴.

⁴⁰ St. D. Cârpenaru, op. cit., pag. 557

⁴¹ J.D. Casaus, Les Institution de Credit. Etude sur leur fonctions et leur organisation, Societe Belge de Librairie, Oscar Schepens & C, Bruxelles, 1900, pag. 39, E. Thaller, Traite elementaire de Droit Commercial a l'exclusion du droit maritime, Cinquieme edition, Librairie Arthur Rousseau, Paris, 1916, pag. 821

⁴² Ion Dogaru, Lucian Săuleanu, Armand Calotă Ponea, op.cit., pag. 163

⁴³ Normele cadru ale B.N.R nr. 7/1994 prevăd în pct. 4 : Cecul este un instrument de plată care pune în legătură în procesul creării sale trei persoane: trăgătorul, trasul și beneficiarul.

⁴⁴ Ion Dogaru, Lucian Săuleanu, Armand Calotă Ponea, op.cit., pag. 170

Disponibilul este suma de bani certă ce se află în administrarea trasului, pe care trăgătorul o pune la dispoziția beneficiarului prin utilizarea instrumentului de plată. Instrumentul de plată pentru a putea fi considerat cec, trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute de lege.

Aspectul esențial care deosebește cecul de cambie sau bilet la ordin și cel care generează efectele specifice acestui titlu comercial de valoare este necesitatea preconstituirii disponibilului⁴⁵.

Incontestabil, cecul este un instrument de plată și nu de credit, cum este cambia. Data fiind cauza naturii și funcțiunii sale în relațiunile comerciale, aceea de a înlăsa lichidările urgente și de a satisface nevoile generale ale circulației, liberând pe trăgător și pe giranți de responsabilitatea lor și fără a da trăgătorului posibilitatea de a dispune de proviziunea sa la tras, legiuitorul a prevăzut că posesorul cecului trebuie să-l prezinte trasului în cele 8 zile de la data emiterii, în cazul în care cecul este emis în locul plății și în cele 15 zile dacă este plătit într-un loc deosebit de acela unde s-a emis.

O parte din doctrina franceză, germană și italiană sunt de părerea, că transmiterea cecului implică transmiterea proviziunii și deci, beneficiarul este oricând în termen de a cere achitarea cecului. Doctrina din Anglia și Statele Unite ale Americii, refuză posesorului cecului orice drept personal de creanță și orice acțiune directă față de tras, considerând pe tras ca fiind în raport direct numai cu trăgătorul.

În speță, cecurile erau trase din România și plătibile la Zürich în august 1918. Ele au fost prezentate trasului în mai 1919. Trasul a refuzat plata în urma ordinului primit în acest sens de la trăgător, pe motiv că expirase termenul legal fără să fie prezentate la tras.

Așadar, prezentarea cecurilor făcându-se mult mai târziu decât termenele stabilite de lege, nu se mai poate pretinde că proprietatea proviziunii ar fi fost dobândită, deci nu se mai poate admite că există acțiunea cambială în contra trăgătorului în regres pentru neplata cecului⁴⁶

Cecul dobândește o autonomie de la data emiterii sale prin încorporarea valorică a sumei înscrise pe considerentul existenței prezumate a disponibilului

Spre deosebire de celelalte instrumente de plată, cecul este preferat în relațiile comerciale beneficiarii acestuia, preferându-l datorită existenței prezumției de preconstituire a unei sume de care pot beneficia în conformitate cu dispozițiile legale.

În privința convenției dintre bancă, tras și trăgător, aceasta reprezintă autorizarea prealabilă a trăgătorului de a-și utiliza disponibilul prin intermediul cecului, trasul punând la dispoziția trăgătorului formularele pe care necesare ce pot fi transformate în cecuri.

Banca are obligația să se asigure că cecurile ce sunt predate vor fi utilizate de persoane cu care are convenție în acest sens.

Dacă un client se află în interdicție de a emite cecuri, societatea bancară nu poate să-i dea acestuia spre utilizare formularele cec, iar în situația în care un trăgător se află sub această interdicție este obligată să solicite celui din urmă restituirea formularelor puse la dispoziție.

⁴⁵ E. Thaller, *Traite Elementaire de Droit Commercial*, Librairie Artur Rousseau, Paris, 1916, pag. 823

⁴⁶ Tribunalul Ilfov, s. II com., sent. 521 din 16 iunie 1922, J.G. 1923, 1586, P.R. 1924, II, p. 62, citată din I. Turcu, pag. 184

În cazul predării și plății unor cecuri cerute și utilizate de un falsificator prin mijloc de semnături false, cel răspunzător este bancherul, dacă acesta nu fost destul de precaut cu ocazia predării și a plății.

Când un angajat al unui comerciant, care are cont la un bancher, imită semnătura patronului său, pentru a cere predarea unor cecuri importante, bancherul este în culpă că i le predă pe simpla prezentare a unei iscălituri puse în josul unei hârtii imprimată, fără vreo scrisoare explicativă a clientului și mai ales, când această remitere este făcută unui angajat care nu are nici împuternicirea, nici capacitatea specială pentru ca să o dețină.

De asemenea, dacă bancherul, după ce a plătit cecurile nu a înștiințat imediat pe client, cum este practica curentă, această neglijență este asimilată culpei grele⁴⁷.

În cazul în care societatea bancară omite să efectueze aceste demersuri, trasul va putea fi obligat la plata tuturor cecurilor emise fără acoperire prin utilizarea formularelor utilizate de către trăgător aflat în incident bancar⁴⁸.

CONDIȚIILE DE VALIDITATE ALE CECULUI

Mențiuni obligatorii⁴⁹.

Având în vedere formalismul specific, cecul trebuie să cuprindă mențiunile expres prevăzute de Legea 59/1934⁵⁰, astfel:

a. Denumirea de cec înscrisă în textul titlului și exprimată în limba utilizată pentru redactarea titlului. Lipsa denumirii atrage nulitatea titlului. Denumirea de cec în textul titlului va face parte în mod obligatoriu din formula: "plățiți în schimbul acestui *cec* ...". Acest aspect nu face altceva decât să ateste faptul că atât trăgătorul cât și beneficiarul au luat la cunoștință de natura instrumentului utilizat în desfășurarea operațiunii de plată.

b. Ordinul necondiționat de plată a unei sume de bani determinată, înscrisă pe cec. Suma de plată va fi scrisă în cifre și litere, specificându-se și moneda în care se va face plata. Dacă între suma înscrisă în cifre și cea scrisă în litere există o diferență, se va plăti suma în litere; dacă pe cec suma de plată este scrisă de mai multe ori, fie în cifre fie în litere, se achită suma cea mai mică.

Orice limitări sau contraprestații ce se adaugă ordinului de a plăti, duc la nulitatea înscrisului.

c. Numele trasului, respectiv al băncii care trebuie să efectueze plata.

Indicarea numelui băncii care trebuie să efectueze operațiunea de plată a cecului este obligatorie, lipsa acesteia atrăgând nulitatea acestuia⁵¹.

d. Locul plății, respectiv banca, localitatea unde trebuie să se facă plata: dacă pe cec nu există nici o mențiune privind locul plății, acesta se socotește locul desemnat lângă

⁴⁷Montpellier 4 janvier 1909, citată din I. Turcu, op. cit., pag. 189

⁴⁸I. Turcu, Operațiuni și contracte bancare. Tratat de drept bancar, ediția a V-a, vol. II, Editura Lumina Lex, București 2004, pag. 109.

⁴⁹Normele tehnice nr.9/1994 privind cecul modificate prin Circulara nr.33/1995

⁵⁰Normele cadru ale B.N.R nr. 7/1994 prevăd în pct. 9 "Pe cec se pot face și alte mențiuni decât cele obligatorii care prin instrumentul respectiv să stipuleze clauze facultative, răspunzând unor necesități specifice raporturilor dintre cele trei persoane: trăgător, tras și beneficiar. Mențiunile facultative fac obiectul înțelegerii dintre aceste persoane"

⁵¹Normele cadru ale B.N.R nr. 7/1994 prevăd în pct. 19 " Numele trasului, respectiv denumirea societății bancare, nu va putea fi redactat pe instrument în diagonală, decât în situațiile prevăzute în prezentele norme-cadru."

numele trasului. Lipsa mențiunii cu privire la locul plății, nu atrage nulitatea cecului. Dacă alături de numele trasului (băncii) sunt indicate mai multe localități, cecul este plătitibil la primul loc indicat după numele trasului. Sunt unele bănci mari care au sucursale, filiale, agenții etc. în diferite localități din țară și străinătate. Acestea imprimă pe cec lângă denumirea băncii și localitatea unde este plătitibil acesta. Dacă lipsește această instrucțiune, cecul se consideră plătitibil la sediul central al băncii trase.

„O acțiune cambială nu poate fi admisă când este bazată pe un cec despre care nu s-a făcut dovada, de către reclamant, că a fost prezentat la plată în termen legal și că a fost protestat pentru neplată. În asemenea cazuri însă, deși cecul a fost înlăturat în acțiunea cambială, totuși reclamantul poate purta acțiunea rezultând din raportul juridic obligațional fundamental, servindu-se de cec ca de un înscris cu care să stabilească raportul obligațional. În speță, curtea de apel, judecând în lumina acestui principiu, n-a violat dispozițiile art. 1201 C. civ., când, în acțiunea de drept comun a considerat cecul ca un înscris din care a putut deduce că convenția dintre părți a fost ca plata datoriei să se facă în franci francezi”⁵².

Potrivit art. 366 din Codul comercial, toate dispozițiile referitoare la cambii sunt aplicabile și cecului. De aici rezultă că și în această materie, trasul neparticipând la formarea contractului și neluându-și, până la acceptare sau plată, nici o obligație directă față de beneficiar, nu poate fi silit la cererea acestuia, pe cale de acțiune în justiție, să achite cecuri a căror plată a refuzat-o. Singura acțiune pe care beneficiarul unui cec o poate exercita, în asemenea caz, este acțiunea în regres contra giranților sau trăgătorului, în conformitate cu art. 399 C. com., aplicabile și la cec⁵³.

e. Locul și data emiterii cecului. Locul emiterii trebuie să figureze alături de data emiterii. Dacă locul emiterii nu este arătat în mod special, se consideră că cecul a fost emis în localitatea indicată lângă numele trăgătorului. În ceea ce privește data emiterii cecului, se va specifica ziua, luna și anul (data trebuie să fie unică, certă și posibilă) pentru a permite calcularea de către bancă (tras) a termenului de prezentare la plată a cecului, cecul fără dată se consideră emis anterior termenului prezentării la plată.

În cazul în care un cec este pierdut, potrivit dispozițiilor Codului comercial, locul plății fixează competența tribunalului care urmează să îndeplinească formalitățile de anulare a cecului pierdut. Codul comercial se referă numai la cazurile când se stipulează ca loc de plată localitatea din țara unde această lege își are aplicarea, nu în toate cazurile când locul plății s-a fixat în străinătate unde Codul comercial român nu-și are aplicare, neputându-se deci atribui competența instanțelor judecătorești străine. De aceea, în aceste cazuri, speciale, chestiunea de a se ști care instanță urmează să fie investită cu îndeplinirea formalităților pentru anularea cambiilor sau cecurilor pierdute se rezolvă potrivit regulilor de drept comun, potrivit cărora competența în materie de acțiuni sau cereri comerciale se determină, la alegerea reclamantului, în conformitate cu art.987 C.com.

În speță⁵⁴, s-a cerut îndeplinirea formalităților respective la tribunalul de reședință al Băncii Românești care era și obligată de a libera noi cecuri în locul celor pierdute. Instanța de apel în mod corect a statuat că tribunalul sus menționat era competent să îndeplinească acele formalități, cu atât mai mult cu cât, în fapt, era vorba nu numai de

⁵² Curtea de Casație, dec. nr. 1465/1932, în "Practică judiciară în materie comercială", pag. 124

⁵³ Curtea de Casație, dec. nr. 293/1923, în "Practică judiciară în materie comercială", pag. 123

⁵⁴ Curtea de Casație, dec. nr.97/1927, în „Practică judiciară în materie comercială”, pag.123

anularea cecului pierdut și emiterea unui duplicat, dar însăși solicitatoarea domiciliază în țară. Competența nu avea a fi determinată, în acest caz, de plata valorii cecului de către cel ce locuiește în străinătate. Riscul posesorului sau emitentului cecului se poate evita prin avizarea plătitorului aflat în străinătate de a nu plăti.

f. Semnătura autografă a trăgătorului, deci a emitentului cecului. Băncile vor accepta la plată numai cecuri în care numele trăgătorului (persoană fizică sau juridică) este redactat în clar.

Analizând pe de o parte textul Normelor cadru referitoare la semnăturile efectuate pe suportul material al cecului și pe de altă parte normele bancare și practica în materie, considerăm că în cazul societăților comerciale pentru a determina opozabilitatea titlului față de trăgător este necesară aplicarea ștampilei, al cărei specimen este solicitat de instituțiile bancare alături de specimenul de semnătură⁵⁵.

Lipsa ștampilei emitentului nu va afecta valabilitatea cecului.

Înalta Curte⁵⁶ constată că în mod corect instanța de apel a reținut că în cauză nu poate opera compensația, fila C.E.C. invocată de pârâtă nepurtând ștampila societății reclamante, pentru a dovedi că a fost emisă de aceasta din urmă. Compensația este modul de stingere a obligațiilor care constă în stingerea a două obligații reciproce, până la concurența celei mai mici dintre ele.

Mențiuni facultative. În afara mențiunilor obligatorii care trebuie să existe în textul cecului, pe înscris pot fi consemnate și o serie de mențiuni facultative⁵⁷ (clauze) și anume:

- clauza dobânzii, în cazul cecului înscrierea dobânzii se consideră nescrisă deci nu conduce la nulitatea acestuia;

- clauza netransmisibil scrisă pe cec fie de trăgător la solicitarea beneficiarului, fie de către un girant înseamnă că cecul este plătit numai acestui ultim posesor (beneficiar), el având latitudinea de a-l gira unei bănci comerciale pentru încasare ("gir pentru încasare");

- clauza plății prin virament, trăgătorul sau unul dintre beneficiarii succesivi ai cecului (ca urmare a girării) pot menționa clauza "plătibil în cont" sau "numai prin virament" ori altă expresie echivalentă, aceasta însemnând că cecul nu poate fi încasat în numerar, suma de plată virându-se în contul bancar al beneficiarului;

- clauza certificării, prin mențiunea "cec certificat" înscrisă pe titlu: certificarea va fi cerută bancii (tras) de către trăgător sau de unul din beneficiarii ulteriori;

- clauza "plățiți după aviz" este inserată pe cec de către trăgător în urma unei înțelegeri prealabile cu trasul ca va plăti numai după avizul trăgătorului. Această clauză nu reprezintă o condiție pentru realizarea plății ci este o măsură în plus de verificarea autenticității cecului în scopul prevenirii plăților pe baza unor cecuri false sau aflate în mâna unor deținători de rea credință;

- clauza "fără cheltuieli" sau "fără protest" stipulată pe cec de trăgător, avalist sau girant îl scutește pe beneficiarul titlului de dresarea protestului de neplată pentru exercitarea acțiunii de regres.

⁵⁵ Normele cadru ale B.N.R nr. 7/1994 prevăd în pct. 58 " Pentru a putea trage cecuri, orice trăgător trebuie să depună la societatea bancară la care are disponibil, specimenul semnăturii sale."

⁵⁶ Înalta Curte de Casație și Justiție, secția comercială, dec. nr. 1707/2005

⁵⁷ Normele tehnice nr.9/1994 privind cecul modificate prin Circulara nr.33/1995

CAPITOLUL VI INCIDENTELE DE PLATĂ

Centrala incidentelor de plăți.

Conform art. 1 din Regulamentul nr. 1/2001⁵⁸, Centrala Incidentelor de Plăți, denumită în continuare CIP, este un centru de intermediere care gestionează informația specifică incidentelor de plăți, pentru interesul public.

Neîndeplinirea întocmai și la timp a obligațiilor de plată asumate, care apare înainte sau în timpul procesului de decontare a instrumentului (cec, cambie, bilet la ordin), obligații prevăzute în lege sau/și un contract și a căror neîndeplinire este adusă la cunoștința CIP de către persoanele declarante (bănci) pentru apărarea interesului public, se numește incident de plată⁵⁹

Incidentele majore de plată sunt: 1. *în cazul cecului:*

- a. cecul a fost emis fără autorizarea trasului;
- b. cecul a fost refuzat din lipsă totală de disponibil, în cazul prezentării la plată înainte de expirarea termenului de prezentare;
- c. cecul a fost refuzat la plată din lipsă parțială de disponibil, în cazul prezentării la plată înainte de expirarea termenului de prezentare;
- d. cecul a fost emis cu dată falsă sau acestuia îi lipsește o mențiune obligatorie;
- e. cecul circular sau cecul de călătorie a fost emis “la purtător”;
- f. cecul a fost emis de un trăgător aflat în interdicție bancară

2. *în cazul cambiei și al biletului la ordin:*

- a. cambia a fost scontată fără existența în total sau în parte a creanței cedate în momentul cesiunii acesteia;
- b. biletul la ordin sau cambia cu scadență la vedere a fost refuzat/refuzată din lipsă parțială de disponibil în cazul prezentării la plată în termen;
- c. biletul la ordin sau cambia cu scadență la vedere a fost refuzat/refuzată din lipsă totală de disponibil în cazul prezentării la plată în termen;
- d. biletul la ordin sau cambia cu scadență la un anume timp de la vedere, la un anume timp de la data emiterii sau la o dată fixă a fost refuzat/refuzată din lipsă parțială de disponibil în cazul prezentării la plată la termen.
- e. biletul la ordin sau cambia cu scadență la un anume timp de la vedere, la un anume timp de la data emiterii sau la o dată fixă a fost refuzat/refuzată din lipsă totală de disponibil în cazul prezentării la plată la termen;

Structura bazei de date a Centralei Incidentelor de Plăți se compune din două fișiere de bază: fișierul național de incidente de plăți (FNIP) și fișierul național al persoanelor cu risc (FNPR).

Fișierul național de incidente de plăți (FNIP) este structurat pe trei componente în funcție de instrumentele bancare de plăți ale căror incidente le gestionează:

Fișierul național de cecuri (FNC); Fișierul național de cambii (FNCb); Fișierul național de bilete la ordin (FNBO).

⁵⁸ Regulamentul nr. 1/2001 privește organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți și a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 120 din 9 martie 2001.

⁵⁹ <http://www.bnr.ro/Ro/Legi/CIP/>

Fișierul național al persoanelor cu risc (FNPR) este un fișier alimentat automat de FNIP cu incidentele de plăți majore înregistrate pe numele unei persoane fizice sau juridice, inclusiv al unei bănci⁶⁰.

Cele două fișiere menționate, respectiv Fișierul național de incidente de plăți (FNIP) și Fișierul național al persoanelor cu risc (FNPR) gestionează Informațiile din baza de date a Centralei Incidentelor de Plăți.

Valorificarea informațiilor înregistrate în FNIP și în FNPR se face :

- de către bănci și de către Banca Națională a României;
- de către CIP prin transmiterea de informații către Parchetul General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Ministerul de Interne;
- de către persoanele fizice și persoanele juridice prin intermediul băncilor;
- de către instituții din străinătate similare CIP
- de către instanțele judecătorești;

Organizarea și gestionarea celor două fișiere de date se realizează astfel încât acestea să permită evidențierea și valorificarea operativă a informației privind: refuzul la plată al cecurilor, cambiilor și biletelor la ordin; declararea cecurilor, cambiilor și biletelor la ordin, ca pierdute, furate, distruse sau anulate; persoanele fizice sau juridice aflate în interdicție bancară de a emite cecuri.

Persoanele declarante au obligația să nominalizeze personalul calificat pentru accesarea bazelor de date ale CIP, acreditat de către Banca Națională a României printr-o fișă de acreditare.

Accesarea sistemului informatic al CIP se face de către persoanele acreditate la CIP de la nodul de acces pe bază de nume și parolă de acces unice, atribuite de Banca Națională a României. Persoanele declarante (băncile) care sunt și nod de acces la CIP au obligația să asigure la sediul lor condițiile tehnice care să permită transmiterea cu operativitate, fără alterări, pe suport electronic a informațiilor privind incidentele de plăți.

CIP gestionează baza de date proprie astfel încât aceasta să poată fi interogată prin utilizarea cheilor de căutare bazate în principal pe seria, numărul cecului și codul fiscal al persoanei juridice sau, după caz, codul numeric personal al persoanei fizice.

În baza informațiilor recepționate de la persoanele declarante, Centrala Incidentelor de Plăți are obligația să transmită către centralele băncilor comerciale *Declarația privind interdicția bancară* instituită asupra titularului de cont de a emite cecuri. La rândul lor centralele băncilor au obligația să distribuie această informație în propriu sistem intrabancar.

Transmiterea cererilor, declarațiilor și anulărilor de incidente de plăți de la nodul de acces la CIP se face pe suport electronic, cu excepția anumitor cereri sau declarații⁶¹.

Bazele de date aferente CIP se constituie din informațiile aferente incidentelor de plăți. Aceste informații au obligația să le transmită centralele băncilor comerciale, inclusiv sucursalele băncilor străine. Ele răspund pentru veridicitatea și integritatea tuturor informațiilor adresabile direct CIP, colectate de la titularii lor de cont sau de la cei aparținând unităților bancare proprii, precum și de la alte persoane fizice sau juridice.

⁶⁰ CIP poate, din proprie inițiativă sau la solicitarea oricărei bănci, să organizeze și alte fișiere referitoare la incidentele de plăți.

⁶¹ Spre exemplu, se arhivează pe suport de hârtie somațiile, declarațiile de pierdere, furt distrugere sau anulare a cecurilor, declarațiile de pierdere, furt sau distrugere a cambiilor și biletelor la ordin, etc. (art. 49 din Regulamentul nr. 1/2001)

CAPITOLUL VII ACȚIUNILE

CARACTERISTICI GENERALE

Noțiune. Au fost date mai multe definiții acțiunilor, amintind câteva dintre ele.

După opinia unor autori, acțiunea reprezintă un titlu de valoare constituit asupra unei fracțiuni a capitalului social al unei societăți pe acțiuni (societăți comerciale pe acțiuni și societăți în comandită pe acțiuni), capabil să dovedească participarea deținătorului său la capitalul firmei emitente.

Acțiunea reprezintă titlul de proprietate asupra unei părți din capitalul societății care a emis-o.

Cea mai reprezentativă dintre definițiile date acțiunilor și consacrată de literatura juridică este următoarea: acțiunile reprezintă fracțiuni egale ale capitalului social ce conferă posesorului în calitate de acționar, drepturi patrimoniale și nepatrimoniale.

Potrivit dreptului elvețian, „acțiunea este o hârtie de valoare ce atestă participarea titularului său la capitalul social și care conferă acestuia drepturile pecuniare și drepturile societare. Ea comportă obligația o o valoare nominală, iar acesta nu poate fi inferioară sumei de 20 de franci”⁶².

În dreptul italian, acțiunile reprezintă cotele de participare a asociaților la constituirea societăților pe acțiuni, capitalul social fiind divizat în cote ideale de valoare egală denumite acțiuni⁶³.

ofertă, pe când valoarea nominală nu se modifică decât prin hotărârea adunării generale acționarilor⁶⁴.

În cazul retragerii unui acționar din societate, acesta are dreptul de a obține de la societate, contravaloarea acțiunilor

Categorii de acțiuni.

Potrivit art. 91 din Legea nr. 31/1990, *1. după modul de prezentare acțiunile sunt nominative și la purtător:*

Acțiunile nominale (nominative) cuprind: numele titularului, prenumele și domiciliul acționarului persoană fizică sau denumirea, sediul și numărul de înmatriculare a acționarului persoană juridică. Acțiunile nominative sunt transmisibile numai prin cesiune (transcrierea notificată a tranzacției în documentele emitentului);

Acțiunile nominative pot fi emise în formă materială, pe suport hârtie, sau în formă dematerializată, caz în care se înregistrează în registrul acționarilor. Acțiunile în formă dematerializată se regăsesc, în special, ca valori mobiliare tranzacționate pe piața bursieră. Dacă acestea au fost emise prin ofertă publică de valori mobiliare sau dacă fac obiectul tranzacționării lor pe o piață bursieră organizată, ele sunt supuse unor reglementări speciale⁶⁵

⁶² A se vedea, P. Montavon, A. Wermelinger, C. Favre, „Droit et pratique de la société anonyme”, Editions juridique AMC Alpha, Lausanne, 1994, pag. 34

⁶³ Cod civil italian, art.3248

⁶⁴ Gh. Pipera, *Obligațiile și răspunderea administratorilor societăților comerciale*, Ed. All Beck, București, 1998, pag. 101 și următoarele

⁶⁵ Legea nr. 294/2004 privind piața de capital

În ceea ce privește dreptul de proprietate asupra acțiunilor nominative, acesta se transmite printr-o declarație făcută în registrul acționarilor, semnată de cedent și cu mențiunea despre identitatea noului acționar, făcută pe titlu⁶⁶

Acțiunile nominative pot fi convertite în acțiuni la purtător și invers, prin hotărârea adunării generale extraordinare a acționarilor.

Acțiunile la purtător nu au înscris pe ele numele titularului, ceea ce le ușurează transmisibilitatea (deoarece nu se apelează la formalități); din acest unghi, sunt mai avantajoase decât cele anterioare, întrucât “codul” de identificare este dat doar de seria titlului.

Potrivit dispozițiilor Legii nr. 31/1990, acțiunile la purtător pot fi emise numai în formă materială, societatea emițând obligatoriu titluri de valoare pentru aceste tipuri de acțiuni⁶⁷.

În cazul în care societatea nu a emis și nu a eliberat acțiuni la purtător, vor fi eliberate certificate de acționar, la cererea acționarilor sau din oficiu.

Societatea nu are obligația să țină evidența cu privire la datele de identificare ale acționarilor care dețin acțiunile, ci are doar obligația de a ține evidența numărului acțiunilor la purtător emise și eliberate.

Cu privire la transferul dreptului de proprietate asupra acțiunilor la purtător, acesta este realizat prin simpla transmitere materială a titlului. Această transmitere este scutită de a îndeplini formalismul consemnării operațiunii pe titlu și în registrul acționarilor.

2. *după caracterul oferit de drepturile prevăzute*, acțiunile se clasifică în acțiuni ordinare și acțiuni preferențiale:

Acțiunile ordinare (obișnuite sau comune): dau posibilitatea obținerii dividendului (cotă procentuală din profitul firmei, repartizată titularilor);

*Acțiunile privilegiate (preferențiale)*⁶⁸: conferă anumite drepturi titularilor, în plus față de deținerea titlurilor ordinare.

Potrivit art. 95 din Legea nr. 31/1990, societatea poate emite acțiuni preferențiale cu dividend prioritar fără drept de vot⁶⁹. Titularii unor astfel de acțiuni au dreptul la un dividend prioritar prelevat asupra beneficiului distribuibil, înaintea oricărei alte prelevări. Acțiunile cu dividend prioritar nu pot depăși o pătrime din capitalul social și au aceeași valoare nominală ca și acțiunile ordinare.

Reprezentanții, administratorii și cenzorii societății nu pot fi titulari de acțiuni cu dividend prioritar fără drept de vot.

Acțiunile preferențiale și acțiunile ordinare vor putea fi convertite dintr-o categorie în cealaltă prin hotărârea adunării generale extraordinare a acționarilor.

Titularii fiecărei categorii de acțiuni se reunesc în adunări speciale, în condițiile stabilite de actul constitutiv al societății. Orice titular al unor asemenea acțiuni poate participa la aceste adunări.

Prin prevederi exprese în actul constitutiv, acționarii sunt cei care stabilesc felul acțiunilor, nominative sau la purtător.

⁶⁶ Legea 31/1990, art. 98

⁶⁷ Marian Britiș, op.cit., pag. 410

⁶⁸ Ph. Merle, Droit commercial, Sociétés commerciales, Paris, 1990, pag. 239 și următoarele, M. Jeantin, Observations sur la notion de catégorie d'actions, Ed. Dalloz, 1995, pg.88

⁶⁹ Ph. Merle, op.cit., pag. 239 și următoarele

În scopul protejării societății și a terților, legiuitorul a prevăzut anumite prezumții absolute și anume, dacă prin actul constitutiv nu se prevede felul acțiunilor, se prezumă că acestea sunt nominative, iar acțiunile care nu sunt plătite în întregime sunt întotdeauna nominative.

După criteriul materializării acțiunilor, pot fi acțiuni titluri de valoare și acțiuni-valori mobiliare.

a. Acțiunile-titluri de valoare sunt materializate în documente ce atestă cel puțin date relevante despre emitent și valoarea lor.

Potrivit art. 93 din Legea nr. 311/1990, aceste acțiuni pot fi nominative, caz în care cuprind mențiuni cu privire la societatea comercială emitentă, posesorul lor și caracterele acțiunii, sau la purtător când vor indica aceleași date, mai puțin identitatea dobânditorului.

b. Conform reglementărilor emise de Consiliul Național al Valorilor Mobiliare (C.N.V.M.), acțiunile-valori mobiliare sunt acțiuni emise de societățile comerciale, negociate pe o piață de capital⁷⁰.

Obligatoriu, acțiunile-valori mobiliare sunt depozitate la depozitarul central autorizat, pentru a fi efectuate operațiunile cu valori mobiliare și pentru a asigura o evidență centralizată a acestora. Depozitarul central efectuează operațiuni de compensare-decontare a tranzacțiilor cu valori mobiliare și de decontare brută pentru tranzacțiile cu instrumente financiare, ce pot avea loc în cadrul sistemului de compensare-decontare⁷¹.

Acțiunile - valori mobiliare pot fi emise numai după încheierea perioadei de subscriere, și pot face obiectul admiterii la tranzacționare pe o piață reglementată (art. 215 și art. 216 din Legea nr. 297/2004)

Acțiunile-valori mobiliare au un regim juridic special de emiterie și operaționare pe piața de capital; evidența lor se realizează de către un depozitar central și intermediarii ce operaționează astfel de valori mobiliare pe piața organizată de capital, prin deschiderea șiținerea de conturi și tot astfel, de subconturi individuale pe criterii ce desemnează intermediarul, emitentul, investitorul și clasa de valori mobiliare⁷².

Potrivit art. 2 pct. 33 alin. 1 din Legea nr. 297/2004, atât acțiunile nominative, cât și acțiunile la purtător, pot fi calificate valori mobiliare, deoarece legiuitorul pieței de capital nu face nici o distincție în acest sens. Legiuitorul român și-a însușit directivele Consiliului Uniunii Europene referitoare la bursele de valori și s-a inspirat din legislațiile statelor europene ce dispun de tradiție în domeniul reglementării pieței de capital, în special din legislația franceză⁷³.

⁷⁰ Legea nr. 297/2004, privind piața de capital, art. 2 pct. 2, art.33 alin. 1 și 2

⁷¹ Legea nr. 297/2004, art. 141 combinat cu art. 143

⁷² Gheorghe Pipera, Societăți comerciale, piață de capital, acquis comunitar, pag. 239

⁷³ Le droit des sociétés, în revista Școlii Naționale de Magistratură, Paris, mai 2005. În Franța este în vigoare Ordonanța din 24 iunie 2004, privind reforma regimului valorilor mobiliare emise de societățile comerciale și extinderea peste mări a dispozițiilor de modificare a legislației comerciale.

CAPITOLUL VIII OBLIGAȚIUNILE

Noțiune. În cazul în care capitalul social este insuficient, iar necesitatea de lichidități devine vitală pentru consolidarea sau dezvoltarea activității, obligațiunile reprezintă o altă modalitate de dobândire a unor credite de către societățile comerciale.

Există numeroase alte modalități prin care o societate comercială poate dobândi sume de bani, prin împrumuturi bancare garantate cu bunurile societății, cambii, etc., care ar greva sau îndatora excesiv și compromite activitatea societății. Pe de altă parte varianta majorării capitalului social ar putea fi în divergență cu interesele acționarilor, permițând accesul altor persoane, altor acționari la împărțirea beneficiilor⁷⁴.

Obligațiunile au fost definite în doctrină ca titluri de credit, titluri uniforme ce reprezintă atâtea fracțiuni egale și independente ale unui împrumut unic contractat de societatea emitentă care, odată ce au fost emise urmează separat propria soartă juridică⁷⁵.

Astfel, obligațiunile sunt titluri comerciale de valoare⁷⁶ prin care societatea emitentă dobândește credite pe termen lung, adică un capital suplimentar, îl poate gestiona în scopul acoperirii unor nevoi imediate sau pentru dezvoltarea activității⁷⁷.

În legislația românească au fost date mai multe definiții obligațiunilor, amintind câteva dintre ele.

Obligațiunile sunt instrumente de credit, pe termen lung și mediu, emise de societăți comerciale sau de organisme ale administrației de stat centrale și locale. Ele dau dreptul de a încasa o dobândă și de a recupera suma investită dintr-o dată la scadență sau în tranșe pe durata de viață.

În privința investitorilor în obligațiuni, aceștia pot fi persoanele fizice și juridice din țară și din străinătate, care dețin capitaluri bănești.

Atunci când se cumpără o obligațiune de la o instituție emitentă se cedează acelei instituții dreptul de folosire a acelor bani pentru o perioadă stabilită. În schimb emitentul va da un certificat prin care se angajează să înapoieze valoarea împrumutată plus o dobândă.

O altă definiție, dată prin alte cuvinte, este că obligațiunile sunt titluri comerciale de valoare ce încorporează dreptul la suma de bani înscrisă pe titlu, conferind calitatea de creditor al emitentului pentru respectiva sumă subscrisă indiferent dacă acesta obține profit sau nu, ele fiind practic fracțiuni egale, cu o valoare nominală determinată, ale unui credit solicitat de societate prin intermediul acestei modalități de acumulare de capital⁷⁸.

Titlurile comerciale de valoare, egale și indivizibile, cu dobândă determinată și înscrisă, emise de societățile comerciale prin care emitentul se obligă să ramburseze

⁷⁴ I. N. Fișescu, Curs de drept comercial, vol. I, Editat de Al. Th. Doicescu, București, 1929, p.275.

⁷⁵ Adrian Tuțuianu, op.cit., pag. 163

⁷⁶ S. Anghelini, M. Volonciu, C. Stoica, Drept Comercial pentru învățământul economic, Editura Universitară, București, 2005, p. 182

⁷⁷ St. D. Cărpenaru, Drept comercial român, ediția aV-a, Editura All Beck, București 2004, p. 329

⁷⁸ I. L. Georgescu, Drept comercial român vol. II, Editura All Beck, București 2002, p. 519, St. D. Cărpenaru, op. cit. p. 329

sumele primite cu titlu de împrumut împreună cu dobânzile aferente, se numesc obligațiuni⁷⁹.

Cei care dețin astfel de obligațiuni poartă denumirea de obligatari, care deși deținători ai unor titluri de valoare cu comportament societar apropiat de regimul acțiunilor, nu dețin prerogativele acestora din urmă.

Obligațiunile conferă calitatea obligatarului doar de creditor al societății având dreptul la restituirea sumei înscrise în titlu precum și a dobânzilor aferente. Pe de altă parte nefiind acționar, obligatarul nu are drepturile conferite prin deținerea de acțiuni, ca atare nu are dreptul la dividende⁸⁰, dar nici nu suportă pierderile societății⁸¹.

Potrivit dreptului francez, obligațiunile emise de societăți sunt definite ca "titluri negociabile care într-o aceeași emisiune conferă aceleași drepturi de creanță pentru aceeași valoare nominală"⁸².

În dreptul anglo-saxon, obligațiunea este definită ca fiind un titlu financiar, instrument de datorie ce reprezintă o creanță a debitorului titlului asupra emitentului ce dă dreptul la încasarea unei dobânzi, urmând să fie răscumpărat la scadență de către emitent sau ca titlu financiar de împrumut pe termen lung⁸³.

Tipuri de obligațiuni. Legea 31/1990 face referire la diferite categorii de obligațiuni, în funcție de mai multe criterii⁸⁴. Într-o primă clasificare și cea mai importantă, după criteriul modului de transmitere, obligațiunile sunt nominative și la purtător.

Obligațiunile nominative, cuprind în cazul persoanelor fizice, numele și domiciliul sau denumirea și sediul în cazul persoanelor juridice, drepturile conferite de acestea având un caracter "intuitu personae", și pot fi exercitate numai de titular; modalitatea de transmitere a acestora fiind prin cesiune.

Obligațiunile nominative⁸⁵ se pot clasifica după forma în care au fost emise în:

a. *Obligațiuni în formă materială, cele care au fost emise pe suport de hârtie*

b. *Obligațiuni dematerializate, prin înscrierea în cont.*⁸⁶

Obligațiunile la purtător sunt cele care nu cuprind datele de identificare ale obligatarului, iar drepturile conferite de acestea revin deținătorului titlului, transmiterea acestora făcându-se prin simpla tradiție materială a titlului.

Tipuri de obligațiuni pe piața internațională a obligațiunilor

Pe piața internațională a obligațiunilor, pe lângă obligațiunile clasice au apărut și tipuri noi⁸⁷:

a. *obligațiuni cu bonuri de subscriere (warrant)*. Acestea sunt obligațiuni clasice cu un drept de subscripție, negociabil, care permite să se achiziționeze ulterior, la un preț fixat dinainte, acțiuni ale societății emitente;

b. *obligațiunile cu coupon zero* – acestea nu presupun plăți de dobânda către investitori, câștigul fiind dat în acest caz de diferența dintre prețul de emisiune (mai mic)

⁷⁹ I. Băcanu, Aporturile în creanțe, în R.D.C. nr. 2/1999

⁸⁰ E. Cârcei, Societățile comerciale pe acțiuni, Editura All Beck, București 1999, pag. 312

⁸¹ St. D. Cârpenaru, op. cit. p. 330

⁸² P. Dalion, J.P. Pamoukdjian, Dreptul societăților, Editura economică, București, 2002, pag. 250

⁸³ Piața obligațiunilor, Ed. Hrema, pag.3

⁸⁴ M. Șcheaua, op. cit, pag. 369

⁸⁵ St. D. Cârpenaru, op. cit. p. 330

⁸⁶ Art. 167, pct. (3) din Legea 31/1990

⁸⁷ Sursa: internet, adresă: www.sova.ro

și valoarea nominală la care emitentul răscumpără obligațiunile ulterior de la emitent sau de prima de răscumpărare acordată de emitent;

c. obligațiuni de participație, în cadrul cărora rata dobânzii și prețul de rambursare sunt fixate la un nivel minim în momentul emisiunii, dar acestea pot fi majorate în conformitate cu rezultatele financiare obținute de debitor;

d. obligațiuni convertibile în acțiuni care dau dreptul deținătorului, ca în termenul fixat prin contractul de emisiune, să-și exprime opțiunea de convertire a titlurilor în acțiuni. Creditorul devine acționar la compania finanțată;

e. obligațiuni indexate. Emitentul își asumă obligația de a actualiza valoarea acestor titluri în funcție de un indice, de comun acord cu investitorul. Indexarea se aplică asupra dobânzii, asupra prețului de rambursare sau asupra ambelor elemente;

f. obligațiuni cu dobânda variabilă. Emitentul se obligă să modifice rata dobânzii pe durata de viață a obligațiunii, pentru a asigura o fructificare în conformitate cu condițiile pieței.

g. obligațiuni speciale cu cupon ce poate fi reinvestit - OSCAR. Acestea permit deținătorului să aleagă între a primi cupon de dobândă în numerar sau a primi obligațiuni identice cu cele inițiale.

Emiterea obligațiunilor. Legea 31/1990, privind societățile comerciale, secțiunea V este cea care reglementează modalitățile de emitere a obligațiunilor.

Emiterea obligațiunilor este o modalitate de creditare avantajoasă pentru emitent, precum și pentru cel care achiziționează asemenea titluri, devenind astfel creditor al societății comerciale⁸⁸.

Pentru emiterea obligațiunilor trebuie îndeplinite următoarele condiții de fond:

a. emiterea obligațiunilor se poate efectua numai în urma hotărârii adunării generale extraordinare a acționarilor societății emitente⁸⁹. De asemenea, tot adunarea generală extraordinară este cea care poate dispune și conversia unei categorii de obligațiuni în altă categorie sau în acțiuni⁹⁰.

b. Obligațiunile care fac parte din aceeași emisiune trebuie să aibă o valoare nominală egală.

c. Valoarea nominală a unei obligațiuni nu poate fi mai mică de 2,5 lei⁹¹, iar în cazul obligațiunilor convertibile în acțiuni, valoarea lor nominală trebuie să fie egală cu valoarea nominală a acțiunilor societății⁹².

d. obligațiunile pot fi emise în formă materială, pe support de hârtie sau în formă dematerializată, prin înscriere în cont.

Ducându-ne la art. 177 din Legea 31/1990, emisiunile de obligațiuni pot fi gestionate de către societate sau prin intermediul subscripției publice de obligațiuni.

Obligațiunile emise prin ofertă publică se emit și se tranzacționează (se transmit) în conformitate cu regulile privind ofertele publice⁹³ ce fac obiectul dispozițiilor Legii

⁸⁸ M. Șcheaua, Legea societăților comerciale nr. 31/1990, Comentată și adnotată, Editura All Beck, București, 2000, p. 368.

⁸⁹ Art. 113, lit. l din Legea 31/1990

⁹⁰ Art. 113, lit. k din Legea 31/1990

⁹¹ Art. 167, pct. (1) din Legea 31/1990

⁹² Art. 170, pct. (5) din Legea 31/1990

⁹³ Art. 2, pct. 18 din Legea 297/2004 dispune:

" ofertă publică de valori mobiliare - înseamnă comunicarea adresată unor persoane, făcută sub orice formă și prin orice mijloace, care prezintă informații suficiente despre termenii ofertei și despre valorile mobiliare

297/2004, privind piața de capital. În acest caz, obligațiunile fac parte dintre valorile mobiliare⁹⁴ ce sunt puse la dispoziția investitorilor prin intermediul ofertei publice.

oferite, astfel încât să permită investitorului să adopte o decizie cu privire la vânzarea, cumpărarea sau subscrierea respectivelor valori mobiliare. "

⁹⁴ Art. 2, pct. 33 din Legea 297/2004 dispune:

Sunt "valori mobiliare:

- a) acțiuni emise de societăți comerciale și alte valori mobiliare echivalente ale acestora, negociate pe piața de capital;
- b) obligațiuni și alte titluri de creanță, inclusiv titlurile de stat cu scadență mai mare de 12 luni, negociabile pe piața de capital;
- c) orice alte titluri negociate în mod obișnuit, care dau dreptul de a achiziționa respectivele valori mobiliare prin subscriere sau schimb, dând loc la o decontare în bani, cu excepția instrumentelor de plată"

BIBLIOGRAFIE

(extras)

- Stanciu D. Cărpenaru, Drept comercial român, Ed. All Beck, București, 2004
- N. Jac Constantinescu, Cambia cu ultima doctrină și jurisprudență, Editura Curierul Judiciar, București, 1929
- Ion Dogaru, Lucian Săuleanu, Armand Calotă Ponea, Teorie și practică în materia titlurilor comerciale de valoare, Ed. Didactică și Pedagogică – RA, București 2006
- Radu Economu, Manual practic de drept cambial, Ed. Lumina Lex, București 1996
- I. N. Fiñescu, Curs de drept comercial, vol. I, Editat de Al. Th. Doicescu, București, 1929
- Eugenia Florescu, Regimul juridic al titlurilor de credit și al valorilor mobiliare, Ed. Rosetti, București, 2005
- D. Gălășescu-Pyk, Cambia și biletul la ordin, vol. I, Tiparul universitar, București, 1939
- I.N. Fiñescu, Cambia, vol. I, Editura Librăriei Socec, București, 1921
- Petre Pătrășcanu, Ovidiu Sachelarie, Titluri de credit în comerțul internațional, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975
- T.R. Popescu, Dreptul comerțului internațional, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976
- I. Turcu, Teoria și practica dreptului comercial, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 1998
- Victor Popp, Codul cambial, Editura Ziarului Universul, București, 1939